

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАВОД ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНУ СВОЈИНУ

Одсек за ауторско и сродна права

990 број: 2023/14493-05

Датум: 9. август 2023. године

Београд, Кнегиње Љубице 5

5-1/2

Сокој-Организација музичких аутора Србије
Мишарска 12-14, 11000 Београд

Предмет: Мишљење о примени одредби Закона о ауторском и сродним правима („Сл. гласник РС”, бр. 104/09, 99/11, 119/12 и 29/16 – одлука УС)

Дана 26. маја 2023. године у Заводу за интелектуалну својину (у даљем тексту: Завод) примљен је и заведен под бројем 2023/7440 захтев подносиоца Сокој-Организација музичких аутора Србије, Мишарска 12-14, 11000 Београд (у даљем тексту: организација Сокој). Сокој је споменутим захтевом затражио мишљење Завода о томе „у коју законску категорију спада право на објаву реинтерпретације дела“, као и мишљење о примени одредба Закона о ауторском и сродним правима („Сл. гласник РС”, бр. 104/09, 99/11, 119/12 и 29/16 – одлука УС, у даљем тексту: Закон) које уређују питања дејства дозволе за колективно остваривање ауторског, односно сродних права коју издаје Завод.

Организација Сокој је објаснила да је сходно решењу Завода број 2020/4594-05 од 4.3.2020. године, Сокој једини овлашћен да на колективан начин остварује право на јавно саопштавање, односно, интерактивно чињење дела доступним јавности. Међутим, Сокој се у последње време, по његовим речима, сусреће са праксом да се поједина правна лица пред корисницима музичких дела легитимишу као паблишери овлашћени да уступају права на коришћење ауторских дела својих клијената, музичких аутора. Споменути паблишери захтевају од корисника музичких дела, најчешће власника канала на YouTube-у, да им плате накнаду за економско искоришћавање дела које називају 1) „право на објаву реинтерпретације уживо“ и 2) „право на објаву реинтерпретације дела са студијским снимком“. Према речима Сокоја, паблишери снимак поновног интерпретирања музичког дела називају обрадом или кавером (енг: cover), без обзира да ли се у том случају заиста ради о обради музичког дела у смислу члана 31. Закона о ауторском и сродним правима. Такође, Сокој наводи и да паблишери на стриминг платформама користе правни инструмент под називом „copyright strike“ и опцију „повлачење, односно withdrawal strike“ којом условљавају интерактивно чињење садржаја доступним јавности, плаћањем ауторске накнаде.

У прилог горе описаних тврђњи, организација Сокој је 7.7.2023. године доставила Заводу и копију тужбе коју је поднело неколико привредних друштава који спадају у круг лица чију је делатност организација Сокој описала у захтеву од 26.5.2023. године, а у којој је

тужбени захтев усмерен на повреду права на јавно саопштавање односно интерактивно чињење доступним јавности музичких дела.

Поступајући по вашем захтеву, на основу члана 80. Закона о државној управи („Сл. гласник РС“, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18 и 30/18-др. закон) издајемо мишљење како следи:

Одредбама Закона о ауторском и сродним правима, члан 19-33. прописана су искључива имовинска права аутора. Право на потраживање накнаде за искоришћавање ауторских дела може да се темељи само и искључиво на имовинским правима која Закон поименце предвиђа од члана 19. до члана 33, јер у тим члановима је садржан правни основ таквог потраживања.

Имовинско право аутора на „објаву реинтерпретације дела“ није предвиђено у Закону о ауторском и сродним правима Републике Србије. Имајући ту чињеницу у виду, аутор не може да потражује накнаду за економско искоришћавање дела које у Закону није предвиђено. Разумљиво, аутор не може на другога да пренесе право које по Закону ни сам нема.

Ради правилнијег и потпунијег разумевања овог става, Завод ће се осврнути на значење споменуте синтагме („право на објаву реинтерпретације“).

Право објављивања ауторског дела је сходно члану 16. Закона морално право аутора на основу којег аутор има право да објави своје дело и одреди начин на који ће се дело објавити. Морални аспект права на објаву дела из члана 16. Закона своди се суштински на одлуку аутора да своје дело саопшти свету. Аутор следи своје уметничке ставове, свој стваралачки дигнитет и доноси одлуку да ли је његово дело довољно добро да би га саопштио људима. То је оно што је регулисано чланом 16. Закона и то право *не може* да буде пренето на друго лице, јер се морална права не могу се преносити уговором. (Члан 60. Закона).

Међутим, чин објаве ауторског дела чврсто је повезан с економским искоришћавањем самог дела. Ауторско дело се *de facto* саопштава јавности што зависи од природе самог дела. Музичка дела се изводе или емитују, штампана дела се умножавају и стављају у промет, драмска дела се представљају итд. Фактичко саопштавање дела јавности суштински се своди на радње његовог економског искоришћавања, (стављање у промет ауторског дела, јавно извођење ауторског дела, емитовање ауторског дела, реемитовање ауторског дела, итд.) којима се оно, како је речено, фактички саопштава свету.

Имајући све горе речено у виду, Завод изводи закључак да се „право на објаву реинтерпретације“ односи на одређене облике економског икоришћавања ауторског дела па је питање, о ком тачно облику искоришћавања дела је реч?

Према ономе што је Сокој навео у свом горе цитираном допису, реч је о два облика економског икоришћавања ауторског музичког дела. То су: 1) *јавно извођење* ауторског дела које је регулисано чланом 25. Закона и 2) *јавно саопштавање, укључујући интерактивно чињење дела доступним јавности*, које је уређено чланом 31. Закона.

Оба горе цитирана имовинска права аутора су апсолутног карактера: аутор је тај који одлучује хоће ли дозволити да његово дело неко јавно изведе пред публиком, или не; хоће ли дозволити да његово дело неко учини доступним јавности на интернету, или не. Оба наведена права су подобна да се искоришћавају и индивидуално и кроз систем колективног остваривања ауторског и сродних права.

Сагласно решењу Завода 990 број 220/4594-05 од 4.3.2020. године, Сокој има право да у име и за рачун аутора, на колективан начин остварује, поред осталих, и 1) *право на јавно извођење дела* и 2) *право на интерактивно чињење дела доступним јавности*. Аутор (или носилац ауторског права) који је вршење ових права пренео на Сокој, односно, који их у Србији остварује на колективан начин, не може их истовремено остваривати и на индивидуалан начин. Он може да их остварује индивидуално, али би у том случају, по

мишљењу Завода, био дужан да се претходно изузме из система колективног остваривања ауторског и сродних права, на начин како то Закон предвиђа, што ће Завод ниже детаљније да образложи.

Када је реч о појму „реинтерпретације“, ту је ствар много мање јасна и може се само претпостављати на шта правни субјект који се позива на то „право“ мисли. Завод је мишљења да је „реинтерпретација“ заправо *јавно извођење* које се понавља у различитим приликама, на различитим местима, од стране различитих интерпретатора. Префикс „реи“ у српском језику указује на некакво понављање: реизбор, реинтеграција, реинкарнација, реинкорпорација, итд. Завод додатно напомиње и да реч „реинтерпретација“ не постоји у речнику српског језика.

Према ономе што Сокој каже у свом допису, захтев за накнаду због „објаве реинтерпретације дела“ темељи се на правној природи ауторског дела које се јавно изводи, односно, „реинтерпретира“. Наиме, овде се не ради о јавном извођењу музичког дела како је објашњено, већ о јавном извођењу *обраде* музичког дела. Ако се то има у виду, онда је резон следећи: интерпретатор је кроз извођење (интерпретирање) ауторског дела *обрадио* то ауторско дело, а то није смео да уради без дозволе аутора; то је прописано у члану 31. Закона. Такву обраду музичког дела он је потом ставио на YouTube, што такође није смео да уради. Закључк је: Сокој има дозволу да колективно остварује право аутора да своје дело ставља на интернет (члан 30. Закона), али нема дозволу да то ради у односу на *обраде* музичких дела. Према мишљењу Завода, такав резон је неодржив из следећих разлога.

Ако је правни проблем у неовлашћеној обради музичког дела, онда треба изоставити појам „реинтерпретације“ јер он уопште не одговара суштини. „Реинтерпретација“ је, како јој и сам назив каже, интерпретација, дакле сродно право. Овде није проблем у интерпретацији, нити у „реинтерпретацији“, већ у ауторском делу које је настало на начин који је супротан Закону. Правни проблем, прецизније, не настаје због тога што је неко јавно изводио туђе ауторско дело, ни због тога што га је поставио на интернет, већ због тога што га је изменио без дозволе аутора.

Следећи разлог је то што дозвола Сокоја да колективно остварује имовинска права аутора из чланова 25. и 30. Закона није лимитирана на оригинална ауторска дела, већ се односи и на обраде, то јест на изведена ауторска дела. У том смислу се право Сокоја да потражује накнаду од корисника који јавно изводи обраде музичких дела или их поставља на интернет појављује као неспорно за Завод.

Питање које је овде правно релевантно је: да ли се у сваком појединачном случају „реинтерпретација“ може окарактерисати као изведено ауторско дело, као обрада (енг. cover) или не? Према мишљењу Завода, то је фактичко питање и о томе мора да се изјасни суд, у сваком конкретном случају. Суд би требало да да одговор на следеће питање: да ли је приликом јавног извођења неког музичког дела дошло до његових измена које су тако значајне, тако убедљиве, да се може рећи да је реч о потпуно новом, оригиналном ауторском делу, или не?

Према мишљењу Завода, приликом извођења, односно интерпретирања одређеног музичког дела (на пример када интерпретатор на концерту или свадби уживо изведе одређено музичко дело), у највећем броју случајева не долази до обраде музичког дела већ се ради о једноставном извођењу музичког дела уживо пред публиком па ни снимак тог извођења не може да се сматра снимком новог музичког дела (насталог прерадом извornog дела). Ово стога што прераде у највећем броју случајева уопште ни нема јер недостаје оригиналност. Наиме, сходно члану 4. Закона дело прераде је дело у коме су препознатљиви карактеристични елементи прeraђеног (изvornog) дела као што су то музичке обраде и аранжмани. Да би се прерада ауторског дела сматрала делом прераде морају бити испуњени услови из члана 2. став 1. Закона, односно да прерада мора бити оригинална духовна творевина, дакле творевина која поред тога што садржи препознатљиве елементе оригиналног дела, садржи и довољан степен

сопствене оригиналности. У свим случајевима јавног извођења музичких дела (у ресторанима, хотелима, летњим баштама, на концертима и другим сличним местима), организација Сокој је такође та којој се корисник обраћа за дозволу за јавно извођење и дужан је да Сокоју плати накнаду за извођење. Наплаћену накнаду од корисника Сокој потом расподељује ауторима (композиторима, текстописцима и аранжерима) чија дела су била извођена, у складу са Планом расподеле Сокоја.

Још једном Завод наглашава да је Сокој једини овлашћен да на колективан начин остварује право на јавно саопштавање односно интерактивно чињење доступним јавности музичких дела, сходно решењу Завода број 2020/4594-05 од 4.3.2020. године.

У случају остваривања искључивих имовинских права, сходно члану 153. став 2. Закона, носиоци права уговором на искључив начин уступају своја права организацији са налогом да она у своје име а за њихов рачун закључује уговоре са корисницима ауторских дела о неискључивом уступању тих права. Носиоци права преко организације на тај начин колективно остварују своја искључива права и право на потраживање накнаде за сва своја дела. То значи да од дана добијања дозволе Завода за колективно остваривање права, само организација Сокој може да остварује право аутора на јавно саопштавање музичких дела (и друга права из дозволе), укључујући и интерактивно чињење дела доступним јавности, као и да аутори чија права Сокој остварује не могу даље располагати са тим правом јер су га на искључив начин уступили организацији Сокој.

Домаћи аутори и носиоци права који нису закључили уговор о искључивом уступању права са организацијом Сокој, могу да обавесте организацију да ће своја права остваривати индивидуално, осим ако се ради о правима за која је прописано обавезно колективно остваривање. То значи да је индивидуално остваривање права на јавно саопштавање музичких дела, укључујући и интерактивно чињење дела доступним јавности, могуће али само за оне ауторе и носиоце права који су се, сходно члану 180. став 2. Закона искључили из система колективног остваривања права. Према информацијама са интернет странице Сокоја (<https://www.sokoj.rs/o-nama/repertoar-sokoja/>), таквих аутора је мало (око 30).

С обзиром на наведено, Завод је мишљења да само Сокој може корисницима да издаје дозволе за јавно саопштавање укључујући и интерактивно чињење доступним јавности музичких дела, односно да наплаћује накнаду за такво искоришћавање.

Сходно члану 157. Закона само једна организација може добити дозволу за колективно остваривање ауторског права за исту врсту права на истој врсти дела. Стога, обављање колективног остваривања ауторског и сродних права без дозволе представља привредни преступ сходно члану 215. став 1 тачка 8) Закона.

Такса за издавање мишљења је плаћена у износу од 13.470,00 динара, у складу са Тарифним бројем 2. Тарифе републичких административних такси, која чини саставни део Закона о републичким административним таксама („Сл. гласник РС“, бр. 43/03, 51/03 - испр., 61/05, 101/05 - др. закон, 5/09, 54/09, 50/11, 70/11 - усклађени дин. изн., 55/12 - усклађени дин. изн., 93/12, 47/13 - усклађени дин. изн., 65/13 - др. закон, 57/14 - усклађени дин. изн., 45/15 - усклађени дин. изн., 83/15, 112/15, 50/16 - усклађени дин. изн., 61/17 - усклађени дин. изн., 113/17, 3/18 - испр. и 50/18 - усклађени дин. изн.), а доказ приложен уз поднесак број 2023/7440 од 25.6.2023. године.

